

Paradijs bv

Voor mijn Lief

Paradijs bv

Op weg naar werk

Riccardo Alberelli

© De auteur/uitgeverij Parterre, 2010

ISBN/EAN: 978-90-806049-6-4 / Titel: Paradijs bv / Subtitel: Op weg naar werk / Auteur: Alberelli, R. V. / Uitgever: Parterre / NUR-code: 320 / NUR-omschrijving: Literaire non-fictie algemeen / Druk: Drukkerij Gianotten, Tilburg / Grafische vormgeving: Ruud Buys BNO (BE/O) / www.parterre.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Paradijs bv is het verhaal van de schrijver over zijn persoonlijke ervaringen met re-integratie. Om herkenbaarheid te vermijden en om de privacy te waarborgen van de personen die in het verhaal voorkomen, is plaats van handeling geanonimiseerd en zijn de personen fictief gemaakt.

Uitgeverij Parterre - Utrecht

Burn-out, concludeerde mijn huisarts. Na dertien jaar kon ik geen letter meer op papier krijgen. Mijn huisarts verwees me naar een psychotherapeut die me in zestien sessies zou genezen. Na zes keer hield ik het voor gezien.

Ik werkte als freelancer, als kleine zelfstandige. Ik kwam pas na een jaar in aanmerking voor een uitkering. Die tijd had ik nodig om te genezen én nog een extra half jaar. Mijn vriendin hielp me financieel te overleven.

Na 1,5 jaar kreeg ik een uitkering en kwam er rust. Dacht ik... Maar niet voor lang. Een re-integratiebedrijf meldde zich om me te helpen bij mijn terugkeer naar de arbeidsmarkt. Veel keuze had ik niet. Niet meedoen betekende forse korting of stopzetting van de uitkering.

Vanaf dat moment had ik één middag in de week een groepsessie met werkloze lotgenoten en af en toe een individueel gesprek met een begeleider. De groep bestond uit zeer verschillende mensen, hoog- en laagopgeleid, Nederlandse volkse types en mensen die nauwelijks Nederlands spraken. Er zaten ook gestresste figuren bij met verwarde verhalen. Er waren groepsgenoten met kinderen, maar zonder opvang, want daar hadden ze geen geld voor. Dus namen ze hun kinderen mee, uit protest. Terwijl we in de kring zaten te praten, kropen de kinderen rond, krijsend, huilend en spugend. De begeleiders hadden weinig tot geen ervaring met de mensen waarmee ze moesten werken. Ze hadden ook niet veel contacten met bedrijven of organisaties. Opleidingsmogelijkheden waren er niet. Daar was geen budget voor. In plaats daarvan spraken de lotgenoten vooral over elkaars problemen en leerden een cv maken, een sollicitatiegesprek voeren, en zich te presenteren. De groepsessies hadden niet het gewenste resultaat. Er kwamen nieuwe leiders en nieuwe regels. En een harde aanpak.

Ik wilde weg en vond een uitweg bij een culturele instelling. De werkgever kreeg een loonkostensubsidie en ik een baan. Mét recht op nazorg. Dat laatste betekende dat ik in drie jaar tijd dertien begeleiders versleet.

Sommigen leerde ik alleen bij naam kennen, met anderen maakte ik één keer kennis. Daarna zag ik ze nooit meer. Het laatste half jaar kwamen er geen begeleiders meer langs.

Na drie jaar werken vier dagen in de week had ik recht op drie maanden WW. Ik was al weer een beetje begonnen met journalistiek werk. Stukjes schrijven voor de nieuwsbrief van de instelling, waarvan ik ook de eindredactie deed. Ik vond een kleine baan in een bibliotheek. Net genoeg uren om daarnaast journalistiek werk te blijven doen. Ik mailde de dienst sociale zaken dat ik werk had, kreeg felicitaties retour en het aanbod voor een afsluitend gesprek.

Een week voordat ik zou beginnen met mijn nieuwe werk, mailde ik met de persoon die me had aangenomen. Ik had namelijk geen arbeidscontract ontvangen. Ze hadden iemand anders aangenomen, intern, want dat waren ze verplicht, kreeg ik als antwoord gemaild.

Ik had de energie niet om hiertegen te protesteren. Met lood in mijn schoenen ging ik naar sociale zaken. Het afsluitende gesprek werd een intakegesprek. De dienst had een nieuw beleid, meteen aan het werk. Binnen 24 uur kon ik me melden bij Paradijs bv, waar ik drie maanden lang aan de slag kon, voor 32 uur per week, waarvan 16 uur eenvoudig productiewerk en 16 uur trainingen.

En als ik dat niet deed?

Dan geen uitkering, geen geld om van te leven.
Ik besloot me diezelfde middag nog aan te melden bij Paradijs bv.

– Week 1 –

Waarin we kennismaken met Paradijs bv, een bedrijf dat de komende dertien weken een bijdrage zal leveren aan 'de re-integratie naar regulier werk' van Rodolfo. We leren werkleiders kennen, Juanita bijvoorbeeld, die 'héél positief' in het leven staat. Die ook zelf ooit werkloos was en nu andere werklozen begeleidt. En dan is er Fifi, een alleenstaande moeder met groene vingers, van de hasjkwekerij die ze ooit had. Zij zal ons ontroeren met haar recht-voor-z'n-raap-commentaar op een wereld die niet de hare is. Maar eerst gewoon aan het werk: klerenhangars sorteren, flessen-tillen-en-in-dozen-doen, dozen vouwen en stickers inpakken. Het doet Rodolfo denken aan vakantiewerk dat hij dertig jaar geleden deed, om een reis naar Peru te kunnen betalen. Nu tilt, sorteert, vouwt en pakt hij in en rijpt langzaam een ander plan.

Dag 1: 'Je ken d'r maar beter het beste van maken'

'U bent?' Een breed lachende dame begroet mij in een lokaal waar al meer mensen zitten. Ze stelt zich voor als Juanita, de coach. Ik noem mijn naam en ze duikt in haar namenlijstje. 'Oh ja, hier, meneer Enrolli?' Nee, En-ce-rolli, zeg ik. 'Oh, N. Ncerolli?', vraagt ze, terwijl ze moeite doet om 'Ncerolli' goed uit te spreken. Ik pak een pen en schrijf mijn naam goed op het formulier.

Het is woensdagmorgen negen uur. Een half uur eerder ben ik aangekomen op de fiets. Het gebouw van Paradijs bv staat aan de rand van een industrieterrein dat grenst aan de snelweg. Het is druk, veel aan- en afrijdend vrachtverkeer. Voor de deur rook ik een laatste sjekkie en ga naar binnen. Een vriendelijke oudere dame wijst mij de weg naar de kantine. Ik kan koffie pakken. 'Deze heren zitten bij u in de groep', zegt ze, wijzend naar twee oudere Marokkaanse mannen. Ik schud handen. Ze onderbreken hun gesprek in het Marokkaans even en hervatten dat meteen nadat ik ben gaan zitten. Er gaan meer mensen aan andere tafels zitten. Ik weet niet of ze bij mijn groep horen. De twee heren krijgen vinnig commentaar van een begeleidster, die voorbijloopt. 'Dat is niet leuk als jullie Marokkaans spreken. Nederlands praten. Dan kan deze meneer het ook volgen.'

Juanita vertelt ons dat ze zelf twee keer bij een reorganisatie zonder werk is komen te zitten. Gaandeweg zag ze in dat ze haar eerdere baan, administratief werk, eigenlijk niks vond. Ze ontdekte 'iets met mensen te willen doen'. Dat leek haar 'heel leuk'. 'Alles is leuk, als je maar wilt', is haar boodschap. 'We hebben hier een positieve instelling.'

Een vrouw reageert meteen op het 'alles is leuk, als je maar wilt'. Ze stelt zich voor als Fifi. 'Ja, als je leuk werk doet is dat niet zo moeilijk. Maar wat wij hier gaan doen is stom werk, toch? Dózen vouwen. Kleerhangers uitzoeken. Ik weet er alles van. Ik heb 't al van anderen gehoord hoe het er hier aan toe gaat. En hoe zit het eigenlijk met het ziekenfonds? Moeten we dat zelf betalen of betalen jullie dat? Hoe gaat dat eigenlijk? D'r staat dat we 1.235 euro verdienen, maar we krijgen maar duizend zoveel uitbetaald. Wat gebeurt er met die andere 200 euro?' Juanita heeft geen antwoorden. We moeten dat onze consulent vragen. Dat is degene met wie we een intakegesprek hebben gevoerd, in mijn geval een aardige jongeman van Paradijs bv. De rest van de groep, voor het merendeel oudere Marokkaanse mannen, volgt het gesprekje stilzwijgend, maar met aandacht.

Juanita zorgt voor een rondleiding door het gebouw. In twee hallen, grote omgekeerde schoendozen, onder tl-licht, zien we mensen klerenhangen sorteren, flessen siroop in dozen verpakken, op pallets stapelen en die weer weggrijden. Ze wijst ons op aanwezige brandslangen, nooduitgangen, toiletten en de plek waar we mogen roken. 'Dan hebben jullie nu pauze. Zo dadelijk krijgen jullie je werkschoenen.' Ze pakt een papertje en vraagt onze schoenmaat.

Het is een korte pauze. We moeten aan het werk. We beginnen in de hal met klerenhangen. Iemand stort de inhoud van grote kartonnen dozen op een tafel: klerenhangen van Miss Chantal. Wij controleren de kwaliteit en sorteren. Miss Chantal kan ze dan opnieuw gebruiken. Met zijn tien zitten we rond de tafel en graaien hangen uit de enorme berg. Met de hand controleren we iedere hanger op kwaliteit. Als het verchromde, glimmende haakje kan draaien, dan zijn ze stuk. Die gooien we in een afvaldoos. Regelmatig vult de tafel zich met nieuwe hangen. De overblijvende hangen gaan de lopende band op. Ze worden op kleur

en vorm geselecteerd en opgehangen aan een rek. Paars bij paars, groen bij groen, blauw bij blauw, grijs bij grijs. Andere medewerkers hangen ze per soort en op kleur aan verzamelrekken. Weer anderen verpakken ze in grote kartonnen dozen. Die gaan retour Miss Chantal.

Na de middagpauze kies ik voor de lopende band, net als de meeste groepsleden. Daar rollen de klerenhangen langzaam aan je voorbij en hoef je niet alle hangen te selecteren, maar alleen je eigen kleur en twee of drie varianten brede, smalle hangertjes, met en zonder haakjes.

We zitten aan weerszijden van de lopende band. Het hoofd gedraaid in de richting van de tafel aan het begin van de band, waar een medewerker de ongesorteerde hangen op stort. Vijf mensen controleren daar op kwaliteit. Naast ons staan, haaks op de band, metalen rekken met dwarsstangen. Daaraan hangen we de hangertjes. Tegenover mij zit Fifi die duidelijk in haar sas is met haar nieuwe positie. 'Dit is dus een stuk relaxter, dus, dan aan die tafel zitten. Maar 't blijft bajeswerk. Toch!?'

Veel tijd om te praten hebben we niet, maar later in de pauze voert ze het hoogste woord. Dat ze dacht dat ze op de kwekerij ging werken. Dat ze daar ervaring in heeft omdat ze jaren 'wiel' heeft gekweekt. Dat ze groene vingers heeft. 'En bij die kwekerij kun je tenminste een blowtje roken in de pauze. Dat hoef je hier niet te proberen.' Ze maakt duidelijk dat ze hier zit omdat ze moet, niet omdat ze wil. 'Maar 't is wel goed voor me om onder de mensen' te zijn. Da's beter dan thuis een beetje te zitten malen, toch? Je ken d'r maar beter het beste van maken, vind ik.'

Daar ben ik het mee eens.

Behalve coaches blijken er ook werkleiders te zijn. Zij geven leiding aan de werkzaamheden op de werkvloer. 'Chefs', noemen we ze. De eerste chef waar ik mee te maken krijg is een collega. Het is een zenuwachtige man die aan de lopende band zit. Als ik met twee handen vol hangen op zoek ben naar een verzamelrek, geeft hij me aanwijzingen. 'Die moeten hier. En die daar. En deze hiero. Je ken ze beter gewoon in één keer er ophangen. Het hoef niet zo precies.' Zijn adviezen en commando's werken mij al snel op mijn zenuwen. Ik bedank hem voor zijn hulp maar zeg dat ik het verder zelf wel uitzoek. Daarna kijkt hij steeds nors op als ik met een verzamelrek op wieltes langsloop om de hangen op

de juiste plek te brengen. Hij zegt de rest van de dag geen stom woord meer tegen me.

Onder het genot van Arbeidsvitaminen uit de radio is de middag om, voor ik er erg in heb. Ik pak mijn jas, mijn tas met regenpak en wandel naar de uitgang. Shit, vergeten mijn werkschoenen uit te trekken. Terug maar weer. Eigen schoenen aan, werkschoenen in een doos - er zijn te weinig kluisjes - en op de fiets over het industrieterrein naar huis. Het is druk op straat en de zon schijnt stralend.

Dag 2: Klerenhangers, klerenhangers, klerenhangers

Fifi staat bij de ingang van de productiehal voor de werkleider van gisteren.

‘Je hebt je te laat gemeld’, zegt hij verwijtend tegen haar.

‘Ik heb me bij de hoofdingang gemeld.’

‘Je moet je hier melden.’

‘Dat wist ik niet.’

‘Oké, dat is een beginnersfout. Hoe heette jij ook al weer?’ Hij houdt haar een lijst voor waar namen op staan om af te tekenen voor ‘aanwezigheid’.

Ze staat er niet op. Ik kijk mee op de lijst, ‘volgens mij staat onze hele groep er niet op’.

‘Nee, daar lijkt het wel op. Daar zal ik werk van maken’, klinkt het afgemeten.

Vandaag moeten we de tweede afdeling leren kennen, de hal waar flessen siroop en bronwater in dozen worden verpakt. Maar de lopende band is al gevuld met een twaalftal collega’s en dat blijkt voldoende. Ik ga met een paar mensen weer naar de klerenhangers. Ik schuif als laatste aan de band, vrij aan het begin. Het is een tijd geleden dat ik aan een lopende band werkte. ‘Vakantiewerk’, komt in mijn hoofd op, ongeveer dertig jaar geleden, om mijn reis naar Peru te bekostigen. Alleen ben ik nu dus ouder en minder flexibel. Ik zit ook op de drukste plaats begrijp ik een half uurtje later als mijn eerste rek vol hangt met kleine grijze hangertjes van Miss Chantal. Kleine, grijze hangertjes, die zijn er het meest. Soms zit ik met zes, acht, tien hangertjes in mijn handen, terwijl de volgende er al weer aankomen. Draaiend op mijn stoel en in lichte paniek

als het niet direct lukt om die handen vol hangers in één soepele beweging op het rek te hangen. De lage stangen van het metalen rek dwingen me tot bukken, de hoge tot strekken. ‘Rek- en ‘strekstangen’ zijn het dus eigenlijk. Collega’s helpen soms een handje. Solidariteit aan de lopende band. Maar alles went. Na anderhalf uur heb ik de slag te pakken. Ik kan soms zelfs mijn collega’s helpen, door op de band aanrollende hangertjes van andere kleuren op grijpklare stapeltjes te leggen. Mensen verderop hebben het daardoor makkelijker.

In de pauze zit naast Fifi een blonde, vrolijk lachende vrouw. Ze raakt in gesprek met Fifi. Ik hoor dat ze zich opwerkt van ‘cliënt’ tot coach. Ze werkt nog twee weken als cliënt, dan gaat ze anderen coachen. Ze grijnst van oor tot oor en straalt. Ik hoor hoe ze Fifi uitvraagt over wat ze wil, wat ze leuk vindt, wat haar droombaan is, haar passie?

‘Ik wil de catering in’, zegt Fifi. ‘Ik heb vijf jaar kookles gehad. Ik kan Surinaams koken, Chinees, Mexicaans, noem maar op.’ IJverig maakt de begeleidster notities.

Ik voel de bui al hangen.

‘Hé, hallo? Héé!’

Ik doe of ik gek ben en kijk naar de grond.

Dan de stem van Fifi: ‘Rodolfo? Ben ik in beeld?’

Nu moet ik dus wel kijken.

De coach in wording vraagt wat ik heb gedaan voor ik hier kwam.

‘Oh, heel veel’, zeg ik en laat een stilte vallen.

‘Wat dan?’, vraagt Gina gretig verder.

‘Te veel om op te noemen.’

‘Wat is jouw passie?’

‘Tja, wat een vraag’, zeg ik en laat weer een stilte vallen.

Dan wordt ze gewenkt door een collega. ‘We spreken elkaar vast nog’, zegt ze bij wijze van afscheid, terwijl ze haar blocnote in haar tas doet, opstaat en wegloopt.

Nog twee uur klerenhangers sorteren. Muziek dendert uit de stereo. Het is aanpoten. In de pauze trillen mijn handen lichtjes als ik een sjekkie draai.

’s Avonds voel ik een opkomende spierpijn in mijn armen, schouders,

benen en rug. Het zijn de rek- en strekoefeningen met de hangers. Ik ben niet helemaal onfit, maar ja, dat soort bewegingen een paar duizend keer op een ochtend... Een kwestie van wennen misschien.

Dag 3: Flessen water, kratten en dozen

Ik meld me bij de klerenhangars en zoek een rustig plekje aan de lopende band. Terwijl ik op mijn stoel wacht tot de band gaat lopen, komt een werkleider op me af en stuurt me naar de drankenafdeling. 'Daar zijn meer mensen nodig.' De drankenafdeling ligt naast de hangertjeshal. Een nieuwe werkleider geeft mij uitleg. Ik moet staand aan de lopende band twee flessen in een doos doen. De flessen zitten in gele kratten die naast me op een pallet vierhoog staan opgestapeld. Ik ben de voorlaatste aan de band.

Het volgende uur til ik twee glazen literflessen bronwater uit de kratten en zet ze in de laatste twee overgebleven openingen van witte kartonnen dozen, die langzaam op de band voorbijglijden. Als de krat leeg is, moet ik die van de pallet tillen. Al snel slaag ik erin het aftillen en opnieuw stapelen van de kratten 'tussen de bedrijven door' te doen.

Ietsje schuin tegenover mij zit een Griekse man, die mijn dozen dichtvouwt en onder een plakapparaat doorleidt. Zijn gezicht staat op storm en dat blijft de rest van de dag zo.

Aan het eind van de band staat Omar, die ik op de eerste dag leerde kennen in de kantine, waar hij en een andere man bestraffend werden toegesproken door een begeleider, omdat ze Marokkaans met elkaar spraken. Omar roept zo ongeveer om de vijftien minuten breed grijnzend en keihard: 'Pauze!' Dan blijkt het plakband afgebroken, vastgelopen of iets dergelijks. Het gebroken plakband levert een gedwongen rust van enkele minuten op. Die kan ik wel gebruiken want een paar honderd keer tweeënhalve kilo tillen en tussendoor wat kratjes herschikken, begin ik behoorlijk in mijn armen en schouders te voelen. Relaxte baantjes zijn er ook. Een collega stapelt de lege kratten en haalt ze weg.

In de pauze op de rookplaats stellen zich twee beveiligingsmensen op. Grijs in het pak met een opvallende, brede stropdas met schuine zwart-witte strepen. Ze blijven steeds op verschillende plekken stilstaan

en kijken nors iedere passant aan. Later hoor ik van een van hen dat hij net als ons hier is begonnen als 'algemeen medewerker' en stage loopt in de hoop op vast werk bij een beveiligingsbedrijf.

Na de pauze nog twee uur werken. De band ploegt door. Wij zetten flessen in dozen, halen lege kratten weg, vouwen dozen, plakken ze dicht, stapelen ze op pallets, die eenmaal vol worden afgevoerd. Ik begin behoorlijk last van mijn armen, rug en schouders te krijgen, maar ik vind mezelf geen watje dus ik werk stug door en geef geen kik.

Aan het einde van de werkdag, bij het verwisselen van mijn schoenen, kom ik naast een jongen te zitten die ook de hele dag bij de flessen heeft gewerkt. Hij viel me op omdat hij geen moment stilstond.

'Nou, je voelt je tilspieten wel, hè?', zegt hij vrolijk.

'Dat kun je wel zeggen', antwoord ik.

'Lekker', zegt hij.

Ik ben ongeveer dertig jaar ouder dan hij en heb evenveel flessen getild, alleen wat minder geswingd aan de band.

Ik ga naar huis, het is weekend.